

Konińskie Studia Społeczno-Ekonomiczne (Online)

Wydział Społeczno-Ekonomiczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie
Faculty of Social Sciences and Economics, State University of Applied Sciences in Konin, Poland
<http://ksse.pwsz.konin.edu.pl>

Redaktorzy (Editors)

Redaktor naczelny: Jakub Bartoszewski

Zastępca redaktora naczelnego i redaktor statystyczny: Artur Zimny

Zastępca redaktora naczelnego: Karina Zawieja-Żurowska

Tom 7, nr 3, wrzesień 2021 (Vol. 7 No. 3 September 2021)

Rada Naukowa (Editorial Board)

- prof. zw. dr hab. Krzysztof Wieczorek (Uniwersytet Śląski)
prof. dr. Frank Jarle Bruun (Lillehammer University College, Norwegia)
prof. dr. Hans-Jørgen Wallin Weihe (Universitetet i Stavanger, Norwegia)
prof. assoc. dr Inese Kokina (Uniwersytet Daugavpils, Łotwa)
prof. dr Mordecai Roshwald (Uniwersytet w Minnesocie, USA)
dr hab. Henryk Noga, prof. nadzw. (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie)
dr hab. Przemysław Osiewicz, prof. nadzw. (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu)
dr hab. Michał Pluciński, prof. nadzw. (Uniwersytet Szczeciński)
dr hab. Piotr Szczypa, prof. nadzw. (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie)
dr hab. Krzysztof Wiak, prof. nadzw. (Katolicki Uniwersytet Lubelski)
dr hab. Magdalena Ziolo, prof. nadzw. (Uniwersytet Szczeciński)
dr hab. Zbigniew Klimiuk, prof. nadzw. (Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku)
doc. PaedDr. Jana Depešová, PhD (Univerzita Konštantína Filozofa w Nitrze, Słowacja)
dr psych. Doc Valerijs Dombrovskis (Uniwersytet Daugavpils, Łotwa)
dr Gediminas Sargunas (Panevėžys College, Litwa)
dr Pankojini Mulia (India Institute of Technology Dhanbād, Indie)
dr Jelena Prtljaga (Uniwersytet w Belgradzie, Serbia)
dr Aleksandra Gojkov-Rajić (College Mihailo Palov Vršac, Serbia)
dr Bartłomiej Skowroński (Uniwersytet Warszawski)

Redaktor naczelny (Editor)
Jakub Bartoszewski

Zastępcy redaktora naczelnego (Deputy editors)
Artur Zimny, Karina Zawieja-Żurowska

Redaktorzy językowi (Language editors)
Maria Sierakowska (język polski)
Jolanta Łaniecka (język angielski)

Artykuły dostępne są na licencji Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)
Articles are licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Redakcja i korekta: Maria Sierakowska
Projekt okładki: Agnieszka Jankowska
Skład: Piotr Bajak

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja elektroniczna

ISSN 2719-7794

Wydawca
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie
ul. Przyjaźni 1, 62-510 Konin
<http://www.konin.edu.pl>, tel. 63 249 72 00

Konińskie Studia Społeczno-Ekonomiczne (Online)

Wydział Społeczno-Ekonomiczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie

Tom 7, nr 3, wrzesień 2021

<http://ksse.pwsz.konin.edu.pl>

Spis treści

O autorach..... 177

Artykuły:

Peter Jusko – *Trans-semantic ecosocial contexts in solving social problems during the First Wave of the COVID-19 pandemic*..... 179

Oleksandra Jankowycz – *Przenikanie się idei pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu jako czynnika przemiany świata współczesnego i człowieka* 191

Wanda Musialik – *Karta. Stefan Wyszyński – wpływ na społeczeństwo polskie. Czy spadek (nie) został odebrany? Niektóre komentarze* 201

Informacje dla autorów 211

Przenikanie się idei pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu jako czynnika przemiany świata współczesnego i człowieka

Oleksandra Jankowycz

Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy

<https://orcid.org/0000-0003-4253-5954>

yankov@tnpu.edu.ua

Interpenetration of pedagogy of heart and pedagogy of success ideas as a factor of the transformation of the modern world and the person

The ideas of pedagogy of heart and pedagogy of success as well as their interpenetration as a factor of the transformation of the world and the person have been analyzed in the article. The inevitability of responsibility for achieving goals by deception, cruelty, and murder has been proved by the examples. The biographies of famous people who became successful and kept humanistic values have been reflected as an example to follow. The attention has been focused on the role of education, which aim is to teach children and young people to live wisely and scientifically, successfully and with love for people, as well as to train future teachers to do this task.

Key words: pedagogy of heart; pedagogy of success; love; education; interpenetration of ideas; transformation of the world and the person

Wprowadzenie

We współczesnym społeczeństwie istnieje pilna potrzeba przeobrażeń, na co wskazuje szereg objawów: już w wieku szkolnym dzieci uciekają się do zastraszania,

samobójstwo dzieci stało się częstsze; u dorosłych chęć kariery często wypiera wartości rodzinne i duchowość.

Rywalizacja staje się jeszcze silniejsza, coraz mniej miejsca pozostaje na miłość. Nic osobistego, to tylko biznes – mówią konkurenci, którzy stosują nieuczciwe metody w swojej pracy.

Przez codzienne zmartwienia, pogoń za godnymi zarobkami, imponującymi zakupami i egzotycznymi wakacjami, coraz rzadziej zastanawiamy się, kim jesteśmy jako chrześcijanie, czy kochamy Boga, czy też kochamy bliźniego jak siebie samych.

Istotny staje się problem łączenia osiągania wysokich wyników w sferach osobistych i zawodowych z zachowaniem wartości moralnych i duchowych. Jednym ze sposobów rozwiązania tego problemu jest rozważenie przenikania się idei pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu, która przewiduje osiągnięcie takiego stanu w społeczeństwie w epoce przyspieszonego rozwoju gospodarczego, życia społecznego, nauki, technologii, w celu zachowania dobra tam, gdzie jest konkurencja, interakcja. Na podstawie miłości, dobra łatwiej jest osiągać większy sukces, lepsze wyniki niż w warunkach obojętności na problemy drugiej osoby, oszustwa i okrucieństwa.

Ale czy taki pomysł nie jest utopią? Trzeba bardziej szczegółowo rozważyć zasady pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu oraz (możliwości) perspektywy ich przenikania się jako czynnika transformacji współczesnego świata.

1. Pojęcie pedagogiki serca

Pedagogika serca jest kierunkiem współczesnej pedagogiki, która wykrytalizowana została na podstawie prac naukowych, wieloletniej praktyki pedagogicznej i innych źródeł. Przedmiotem pedagogiki serca są sposoby, warunki współpracy, komunikowania na zasadzie „z serca do serca”. Idee pedagogiki serca rozwijali polski lekarz, pedagog, pisarz, publicysta i działacz społeczny Janusz Korczak, ukraiński filozof, myśliciel Hryhorij Skoworoda, ukraiński pedagog Wasilij Suchomliński, gruziński pedagog i psycholog Szałwa Amonaszwili. Wiodącymi pojęciami koncepcji pedagogiki miłości i światła Szałwy Amonaszwilego są miłość i wiara (Bybluk, 2015, s. 110).

Wasilij Suchomliński jest założycielem szkoły radości – eksperymentu, której opisał w książce „Sierdce oddaju dietiam” („Oddaję serce dzieciom”), a która została opublikowana w 1969 r. Dowiedziawszy się o czynie Janusza Korczaka, wyciągnął ważny wniosek: „Zrozumiałem: Żeby zostać prawdziwym wychowawcą dzieci, trzeba oddać im swoje serce” (Bybluk, 2011, s. 119).

Na początku lat 90. XX stulecia nastąpił nowy etap zainteresowania pedagogiką serca. Polska pedagog, pisarka Maria Łopatkowa, w 1992 roku napisała książkę „Pedagogika serca”, postulaty której są aktualne również teraz. Łopatkowa

zwróciła szczególną uwagę na miłość w życiu człowieka, zwłaszcza w procesie wychowania: „Miłość jest uczuciem pięknym i wielkim, nawet wtedy, gdy występuje w jej elementarnej postaci, bez wielkich emocji. Najwyższą miarę stanowi, poza przypadkami dewiacyjnymi, gotowość oddania życia za tego, kogo się kocha... (Łopatkowa, 1992, s. 33). Miłość jest zatem wartością uniwersalną i ponadczasową, a więc posiadającą ogromną wartość. Łączy ludzi ponad wszystkimi podziałami: politycznymi, kulturowymi, wyznaniowymi, rasowymi... (Łopatkowa, 1992, s. 28). Jeżeli miłość już zaistnieje, trzeba ją pielęgnować tak, jak dziecko, język ojczysty, różę w ogrodzie, to znaczy trzeba troszczyć się o jej rozwój i nie dopuszczać do szkód” (Łopatkowa, 1992, s. 49; Glier, 2015, s. 50). Łopatkowa zapewnia też, że brak miłości powoduje u człowieka choroby i psychiczne kalectwo.

Należy zaznaczyć, że pedagogika serca nie jest interpretowana jednoznacznie. E. Piecuch uważa, że idee wychowania M. Łopatkowej są utopijne, ponieważ istnieje kryzys rodziny, konkurencja między ludźmi i inne potworne zjawiska, które uniemożliwiają ucieleśnienie wartości humanistycznych (Piecuch, 2016).

Oczywiście czynniki społeczne, ekonomiczne wpływają na uczynki człowieka, przejawy miłości czy nienawiści. Warunki zewnętrzne są często niekorzystne dla realizacji idei pedagogiki serca, dla komunikacji na zasadach „z serca do serca”. Ale w tym przypadku znaczenie realizacji idei pedagogiki serca tylko wzrasta. Miłości, wsparcia potrzebują jeszcze bardziej ludzie, którzy czują się bezbronni z powodu braku piękna, pieniędzy, talentu lub wszystkich tych wartości.

Problem sukcesu jest ściśle związany z problemem miłości. Brak możliwości osiągnięcia sukcesu, częste niepowodzenia mogą prowadzić do rozwoju agresji. Wtedy miłość i humanizm znikają nie tylko z życia człowieka, ale także ze społeczeństwa. To czy dana osoba będzie dobra, zależy od poziomu sukcesu. Dlatego ważne jest, aby nauczyciel jeszcze w przedszkolu i szkole podstawowej pomagał dzieciom osiągać sukcesy zgodnie z ich umiejętnościami.

Pedagogika sukcesu staje się aktualna. Ale takiego sukcesu, który wynika z miłości, opiera się na miłości.

2. Pedagogika sukcesu

O sukcesie mówimy dużo. Pedagogika sukcesu jako kierunek pedagogiki jest znana z publikacji polskich naukowców, takich jak T. Neckar-Ilnicka, E. Grzeszyk, I. Paszenda, J. Rutkowiak, M. Nowak i in., oraz amerykańskiego pedagoga W. Glassera, ukraińskich naukowców I. Becha, O. Romanowkiego i in., którzy uzasadnili jej metodologiczne podejścia, zasady biologiczne i psychologiczne.

Sukces jest pojęciem interpretowanym niejednoznacznie. W tym kontekście I. Paszenda pisze: „Termin ten bywa różnorodnie interpretowany... Potocznie postrzegany jest jako równorzędny ze zdobyciem czegoś, osiągnięciem zamierzonego

celu, zrealizowaniem zamierzeń” (2017, s. 25). W Słowniku języka polskiego (2021) czytamy: „To pomyślny wynik jakiegoś przedsięwzięcia, osiągnięcie zamierzonego celu, zdobycie sławy, majątku, wysokiej pozycji itp.”

I. Paszenda zwraca uwagę, że sukces nie był i nie jest stabilnym konstruktem społecznym, zależy bowiem od czynników społecznych, a przede wszystkim od wartości wyznawanych przez dane społeczeństwo (2017, s. 26). To, co dla jednej osoby jest sukcesem, dla innej jest porażką. Obecnie popularne są koncepcje człowiek sukcesu, pedagogika sukcesu.

Pedagogika sukcesu jest kierunkiem w pedagogice, której przedmiotem są sposoby i warunki osiągnięcia sukcesu. Takimi sposobami są rozmowy, szkolenia, projekty „Jak zdefiniować cele życiowe?”, „Jak pokonać przeszkody?”, „Komunikacja „Z serca do serca”, „Cechy osobowości sukcesu” oraz inne sposoby.

Osiągnięcia są źródłem radości, ponieważ „każdy sukces to kolejna dawka energii życiowej” (Kolber, 2016, s. 80), ale nadmierne zainteresowanie sukcesem może mieć negatywne konsekwencje. Mam na myśli zależność od sukcesu, kiedy rodzina i zdrowie są mniej warte w życiu niż kolejne osiągnięcia. Ponadto dążenie do sukcesu za wszelką cenę prowadzi do manifestacji takich cech, jak okrucieństwo, oszustwo. Jest nawet pytanie, czy można odnieść sukces na zasadach dobra?

W trakcie wychowania jednostki odnoszącej sukcesy – dla zapobiegania takiego stanu (nabycie sztywności i nieuczciwości) – ważna jest rola edukacji. Paszenda pisze na ten temat tak: „Należy jednakże pamiętać, że ludzka racjonalność ma swoje ograniczenia, dlatego człowiekowi potrzebne jest wsparcie i właściwe przygotowanie przez zabiegi edukacyjne. Otwarta pozostaje kwestia oceny i analizy, czy współczesna szkoła wpisuje w proces edukacyjny i kształcenie na różnych poziomach troskę o nabywanie kompetencji egzystencjalnych oraz troskę o przygotowanie do życia codziennego, a także to czy i w jakim stopniu nauczyciele są otwarci i gotowi na przyjęcie tak szeroko zakreślonych zadań” (2017, s. 38).

3. Sukces bez względu na miłość

W historii państw, jednostek i sławnych ludzi jest wiele przykładów (wzórów) sukcesu, zwycięstwa bez poszanowania wartości humanistycznych, a wręcz humanitarnych, z brutalną destrukcją przeciwników, wrogów. Najbardziej uderzającym przykładem w historii cywilizacji państwa, które zwyciężyło, zdobywając nowe terytoria, wyznając okrucieństwo, jest starożytna Sparta. Nie dbając o wartości mentalne i estetyczne, Spartanie cenili przede wszystkim siłę. Jeśli dziecko urodziło się chorowite lub ułomne, rodzice musieli je uśmiercić lub wyrzucić w rozpadliny gór Taigetos (ten fakt nie jest jednoznacznie potwierdzony). Tam ginęło z głodu i chłodu albo na skutek rozszarpania przez dziką zwierzynę. Cały system okrutnego (spartańskiego) wychowania nie uwzględniał żadnych

potrzeb indywidualnych. Kształcąc naród w duchu militarnym i dostarczając państwu nowe zastępy dzielnych i odważnych żołnierzy, Sparta nie utrzymała trwałej hegemonii nad Helladą, ani nawet nie obroniła się przed utratą niepodległości. W 371 p.n.e. wojska Sparty zostały rozbite przez tebańczyków pod Leuktrami.

Istnieje również przykład, w którym życie okrutnego władcy kończyło się tragicznie, w mękach i ze świadomością, że imię jego zostanie wymienione przez potomków w negatywnym kontekście. Mowa o królu Judy – Herodzie Wielkim. Przeszedł do historii jako bezwzględny tyran, gotowy na każde przestępstwo, aby osiągnąć swoje cele, choć jego postać jest kontrowersyjna. W końcu zrobił wiele dobrego: odbudował świątynię w Jerozolimie, zbudował świątynię Pythian, śródziemnomorski port w Cezarei, który znacznie ożywił handel itp. Około 25 p. n. e. w królestwie judzkim nastał nieurodzaj i doszło do głodu. Sytuację komplikował fakt, że w poprzednich latach skarbiec uległ wyczerpaniu na dużą skalę. Wtedy Herod zebrał w swoim pałacu całe złoto i wymienił je na chleb (Juda ks. 15, rozdział 9: 2). Szybka i skuteczna walka z głodem zyskała Herodowi poparcie ludu i wybiła broń z rąk jego wrogów. Jednocześnie to on zarządził eksterminację wszystkich małych chłopców, aby zabić Jezusa. Niewinnymi ofiarami jego okrucieństwa, podejrzeń, zemsty była kochana żona Mariamne i trzech synów. Po nieudanych próbach uzdrowienia (cierpiał na bóle brzucha) pogodził się ze śmiercią, jednocześnie żałując, że po śmierci jego imię i on sam będą skazani na potępienie poddanych.

Postać króla Heroda nie stała się jednak ostrzeżeniem dla innych okrutnych władców-tyranów, których historia zna wielu. Wśród nich – rzymski cesarz Neron Klaudiusz Cezar, angielski monarcha Henryk VIII, rosyjski car Iwan IV Groźny, dyktatorzy XX wieku – A. Hitler, J. Stalin, N. Ceaușescu i inni. Wśród okrutnych władców są także kobiety, na przykład rzymska władczyni Agrypina Młodsza i rosyjska caryca Katarzyna. Innym przykładem jest Ukrainka Roksolany, która zdobyła serce i została kochaną żoną Sulejmana I Wspaniałego, sułtana Imperium Osmańskiego. Snuła intrygi, uciekając się do morderstwa, aby umieścić syna na tronie (choć gdyby tego nie zrobiła, jej synowie zostaliby straceni). Przez cztery i pół wieku jej postać łączyła się z tak tyloma plotkami, legendami, sprzecznymi ocenami, jak twierdzą historycy, że praktycznie niemożliwe jest dostrzeżenie prawdziwego wizerunku Roksolany. Jednak nikt nie zaprzecza, że jej droga do tronu jest wyłożona trupami. W Turcji później znana była pod jako „okrutna Churrem”. Jakie więc są najbardziej tragiczne skutki jej życia?

Jeden z jej synów został otruty. Syn Selim, który objął tron jako Selim II, był niekompetentnym dowódcą, słabym władcą, który do tego nadmiernie lubił wino. To od niego i Roksolany zaczął się upadek Imperium Osmańskiego, dawnej Turcji. W końcu ona sama nie żyła długo: możliwe nawet, że została otruta.

Ten przykład przekonuje nas, że droga do sukcesu zależy od czynników społecznych. Analiza życiorysów takich ludzi daje podstawy do wniosku, że droga

do zwycięstwa przez zbrodnie i agresywne działania kończy się porażką, potępieniem potomków. Warto więc przeanalizować życiorysy tych, których sukces i miłość są ze sobą powiązane.

4. Sukces i miłość

Miłość tworzy sukces. Ale przejście od miłości do sukcesu następuje przez ciężką pracę, wielokrotne próby osiągnięcia celu, z wykorzystaniem technologii udanego działania.

Wzorem przenikania się idei pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu jest życie ks. Jana Bosko, świętego Kościoła katolickiego, zwanego także ojcem i nauczycielem młodzieży, Janusza Korczaka, pedagoga, lekarza, pisarza, Marii Teresy Carloni, włoskiej mistyczki i założycielki misji charytatywnych, Jana Pawła II, papieża, świętego kościoła katolickiego i innych.

Jan Bosko jest znany w dziedzinie edukacji dzięki wprowadzeniu systemu zapobiegawczego, opartego na rozumie, religii i miłości. Zajmował się młodzieżą porzuconą i potrzebującą. Wprowadzał zasadę, że wychowawca stara się być dla wychowanka przyjacielem.

Związek między miłością a udaną praktyką pedagogiczną można odnaleźć w życiu i działalności Janusza Korczaka. Korczak, którego prawdziwe nazwisko brzmi Henryk Goldszmit, zginął w obozie koncentracyjnym w Treblince razem z dziećmi z „Domu Sierot”. Znany pisarz i pedagog mógł się uratować, ale „odał swoje serce dzieciom”, pozostał wierny ideom dobroci i miłości.

Jeszcze jeden wzorzec przenikania się idei pedagogiki serca i sukcesu. Święty Jan Paweł II (Karol Wojtyła) zyskał uznanie jako myśliciel, który wybudował koncepcję człowieka jako osoby integralnej. Poeta, aktor, dramaturg, pedagog, filozof historii i mistyki Jan Paweł II prowadził Kościół katolicki przez 26 i pół roku. Dokładał wysiłków dla rozwoju edukacji. Szczególną troską Jana Pawła II było przywrócenie współczesnemu uniwersytetowi moralnego autorytetu. Walczył o pokój, mówił o złu, jakim jest wojna, ale mówił również o prawie do zbrojnej ingerencji w wewnętrzne sprawy państwa w celu ochrony ludności cywilnej przed agresorem (Burgonski, 2008, s. 19). Za dobre uczynki zyskał tytuł świętego.

Idee pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu nawzajem przenikają się w życiorysie i twórczości Marii Łopatkowej. Autorka pedagogiki serca uważała, że każde dziecko powinno być kochane. Trzeba traktować je ze zrozumieniem – dorośli powinni nie tylko patrzeć na dziecko z ich punktu widzenia, ale także starać się brać pod uwagę jego opinię, rozumieć i wczuwać się w to, co i jak rozumie dziecko, jakie ma pragnienia, radości i smutki. Jednocześnie Łopatkowa zwróciła uwagę na fakt (o tym pisała E. Piecuch), że żyjemy w czasach potwornego chaosu, w przedziwnym obłąkanym świecie, w którym nikt już nikomu nie wierzy, w którym

proste wartości, takie jak miłość, przyjaźń, współczucie, przestają mieć znaczenie (Piecuch, 2016, s. 196). Dlatego pojawiają się artykuły, w których idee pedagogiki serca nazywają się utopijnymi (Piecuch, 2016).

Analiza życiorysów pedagogów, duchowieństwa, wolontariuszy, mecenasów, zaświadcza, że idee pedagogiki serca można przestrzegać nawet w społeczeństwie, w którym panuje chaos i konkurencja. Tak więc ważne pozostaje pytanie, jak wdrożyć ideę wzajemnego przenikania się pedagogiki sukcesu i serca.

5. Sposoby wdrażania zasad przenikania się idei pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu

Przyjmijmy, na podstawie przeglądu życia wybitnych osób, że działalność, w której idee pedagogiki serca i sukcesu są ze sobą powiązane, może stać się wzorem dla naśladowania. Jednak, niestety, napotykamy złożone problemy społeczne, odchylenia w osiąganiu sukcesu. Przyczynami tej sytuacji są:

- wpływ sytuacji ekonomicznej i społecznej kraju na charakter człowieka („...rynek kształtuje charakter człowieka” – pisze w tym kontekście Paszenda, 2017, s. 35);
- stan kultury moralnej, rozwój wartości etycznych w państwie: człowiek nie kwestionuje sensu życia, uważa go za bezsensowne, co ostatecznie powoduje „śmierć człowieczeństwa” (Paszenda, 2017, s. 35).

Sposobem na rozwiązanie sprzeczności w osiąganiu sukcesu i zachowaniu dobroci i miłości jest edukacja dzieci i młodzieży.

Jak uważa Paszenda, „[i]ch kształtowanie to podstawowe zadanie edukacji pojmowanej jako ‘ogół działań, procesów i warunków sprzyjających rozwojowi człowieka; gdzie rozwój jest określany jako lepsze rozumienie siebie i swoich relacji ze światem’, własnego w nim miejsca, preferowanego stylu życia, poczucia sprawności wobec zjawisk zewnętrznych. W tych okolicznościach edukacja jest zobowiązana pomóc człowiekowi w odzyskaniu człowieczeństwa, które znajduje się w niebezpieczeństwie. Ma obowiązek wsparcia człowieka w poszukiwaniach odpowiedzi na trudne pytanie: w jaki sposób żyć mądrze w stanach niepewności, napięć i kryzysów?” (Paszenda, 2017, s. 36). Na podstawie dogłębnej analizy problemów związanych z rozwojem sukcesu w społeczeństwie autorka argumentuje, że „[s]zkoła powinna stać się ośrodkiem, w którym nieustannie podejmowane są doświadczenia; gdzie dzieci uczą się od pierwszych lat myśleć i działać naukowo, nie tylko na polu fizyki czy biologii, lecz przede wszystkim na polach wszelkich relacji międzyludzkich. Problem polega na tym, że większość ludzi nie wie, jak myśleć i działać naukowo w odniesieniu do rozwiązywania problemów ludzkich” (Paszenda, 2017, s. 36).

Widzimy sposób na wzajemne przenikania się idei pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu w życiu człowieka w jedności wysiłków, współpracy instytucji publicznych, kościoła, przedszkoli, szkół i uniwersytetów, które przygotowują kandydatów do zawodu nauczycielskiego.

Ważne jest, aby nauczyć przyszłych nauczycieli opanowania technologii organizowania sukcesywnej działalności; kształtowania w uczniów chęci i umiejętności osiągnięcia sukcesu oraz pomagania innym w osiągnięciu sukcesu.

W praktyce edukacyjnej wskazane jest stosowanie takich metod jak „Łańcuszek dobrych uczynków” (oczekuje się dzielenia się doświadczeniami, w jaki sposób moi przyjaciele mi pomogli i co mogę dla nich zrobić), „Moje słońce” (zakłada analizę swoich osiągnięć: każdy promień – nowe osiągnięcie). Wśród dobrych uczynków jest nawet chwalenie kolegi z klasy za sukces lub komplement za cechy osobiste. Według wyników eksperymentu, efektywnymi metodami pracy są rozmowy o sukcesie odzwierciedlone w mediach, tworzenie e-booków „Reguły osiągnięcia sukcesu”, „Historie sukcesu”, szkolenia, projekty „Jak podnieść samoocenę” i inne metody (Tereshchuk, 2018, s. 153).

Potencjał wdrażania idei pedagogiki serca i sukcesu mają mini-filmy, które pokazują wzajemne wsparcie narodu, wzajemną pomoc w świecie zwierząt; książki, obrazy, przedstawienia teatralne na ten temat. Dyskusja na temat takich produktów medialnych przyczyni się do kształtowania uniwersalnych wartości, dążenia do sukcesu i tworzenia dobrych uczynków.

Wnioski

Wyczuwając potrzebę zmian, społeczeństwo szuka sposobów na dokonanie skutecznych przeobrażeń. Jednym z nich jest wzajemnie przenikanie się idei pedagogiki serca i pedagogiki sukcesu. Przewodnikami tych idei są kościół, przedszkola, szkoły, uniwersytety, a także znani z humanistycznych poglądów przedstawiciele nauki, kultury, wolontariusze i inni, których życie jest przykładem mądrości, człowieczeństwa uczynków w warunkach niepewności, napięć i kryzysów społecznych.

W dziedzinie edukacji obiecującymi obszarami wychowania są:

- kształtowanie w zdolności do współpracy na zasadzie „z serca do serca”;
- rozwój w uczniów i studentów humanizmu w trakcie edukacji medialnej;
- wsparcie uczniów i studentów w osiągnięciu sukcesu w wybranym rodzaju działalności;
- zastosowanie metod „łańcuszek dobrych uczynków”, „Moje słońce”, „Komplement” itp.
- przygotowanie przyszłych nauczycieli do wdrożenia technologii organizacji działalności sukcesywnej; rozwój umiejętności interpersonalnych u kandydatów do zawodu nauczycielskiego.

Bibliografia

- Burgonski, P. (2008). Czy Jan Paweł II był pacyfistą? Prawo do interwencji humanitarnej jako element nauczania papieża na temat wojny. *Informator Naukowy Centralnej Biblioteki Wojskowej*, 4(7), 10–17.
- Bybluk, M. (2015). *Innowacje i eksperymenty pedagogiczne „okresu przełomu”*. Doświadczenia radzieckie, rosyjskie i ukraińskie. Bydgoszcz: Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej (KPSW).
- Bybluk, M. (2011). *Odrodzenie i rozwój oświaty na niepodległej Ukrainie 1991-2010. Studia i szkice historyczno-pedagogiczne*. Bydgoszcz: Wyd. KPSW.
- Grzeszczyk, E. (2003). *Sukces. Amerykańskie wzory – polskie realia*. Warszawa: Wydawnictwo IFIS PAN.
- Glier, J. (2015). Podstawy filozoficzne pedagogiki serca oraz psychologiczna koncepcja człowieka Marii Łopatkowej. *Przegląd Pedagogiczny*, 2, 38–57. Pobrano z: <http://repozytorium.ukw.edu.pl/handle/item/3682>
- Glier, J. P. (2013). Postulaty Marii Łopatkowej w zakresie zmian w oświacie... oraz prawie rodzinnym i opiekuńczym. *Studia z Teorii Wychowania*, 2, 47–69.
- Jankowycz, O. (2017). Idee wychowania miłosierdzia i człowieczeństwa w twórczości Liny Kostenko. W: Czkwowska, H., Kuciński, M. (red.), *W 1050-lecie chrztu Polski a tożsamość narodowa* (s. 79–89). Bydgoszcz: Wyd. KPSW.
- Czepil, M., Bednarz-Grzybek, R., Hajkowska, M. (red.) (2015). *Janusz Korczak przyjaciel dzieci. W nurcie rozważań pedagogicznych*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Kolber, M. (2016). Wirtualna koncepcja człowieka sukcesu – codzienność – rzeczywistość szkolna. *Przegląd Pedagogiczny*, 2, 78–87.
- Kunka, S. (2013). Miłość boga w nauczaniu Jana Pawła II. *Verbum Vitae*, 23, 225-243.
- Luber, D. (2012). Ideał wychowawcy małego dziecka w kontekście aksjologicznych dociekań. *Nauczyciel i Szkoła*, 2(52), 53–65.
- Łopatkowa, M. (1992). *Pedagogika serca*. Warszawa: WSiP.
- Paszenda, I. (2017). Sukces w życiu codziennym. W: Humeniuk, M., Paszenda, I., Żłobicki W. (red.) *Sukces jako zjawisko edukacyjne* (s. 25–40), t. 1. Wrocław: Wyd. Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Pawłowicz, B. (2015). Uzależnieni od sukcesu. *Zwierciadło*, 5(2023), 122–128.
- Piecuch, E. (2016). *Utopijna wizja wychowania pedagogiki serca Marii Łopatkowej w kontekście wartości czasów współczesnych*. Pobrano z: <https://docplayer.pl/45967980-Utopijna-wizja-wychowania-pedagogiki-serca-marii-lopatkowej-w-kontekscie-wartosci-czasow-wspolczesnych.html>
- Słomczyński, K. (red.) (2007). *Kariera i sukces. Analizy socjologiczne*. Zielona Góra – Warszawa: Wyd. Uniwersytetu Zielonogórskiego i Instytutu Filozofii i Socjologii PAN.

- Słownik języka polskiego*. (2021, 5 maja). Pobrano z: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/sukces.html>
- Suchomliński, W. (1978). *Oddaję serce dzieciom*. Warszawa: WSiP.
- Tereshchuk, H. V., Kuzma, I. I., Yankovych, O. I., Falfushynska, H. I. (2018). The formation of a successful personality of a pupil in Ukrainian primary school during media education implementation. *Cloud Technologies in Education. Proceedings of the 6th Workshop CTE 2018* / Eds. Kiv, A. E., Soloviev, V. N. 145–158. Pobrano z: <http://ceur-ws.org/Vol-2433/paper08.pdf>
- Yankovych, O. (2014). Organization of Successful Activities as an educational technology of higher pedagogical educational institutions of Ukraine. *IJPINT: International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies*, 1(1), 21–31.
- Ziejka, F. (2011). Jan Paweł II a świat akademicki. *Nauka*, 2, 17–29.
- Żuchelkowska, K. (2017). Praktyki pedagogiczne i ich rola w rozwijaniu umiejętności interpersonalnych u kandydatów do zawodu nauczycielskiego. W: Czkowska, H., Kuciński, M. (red.) *W 1050-lecie chrztu Polski a tożsamość narodowa*. Bydgoszcz: Wyd. KPSW, s. 277–291.